

Realizarea obiectivelor prevăzute în anii 2009-2010

Proiectul FROMISEM își propune să analizeze împrumuturile lexicale din limba franceză din diferite puncte de vedere: importanță, etape de pătrundere, domenii de manifestare, probleme de adaptare și integrare, tipuri de etimologie și, mai ales, caracteristici semantice. În același timp, se iau în discuție și o serie de probleme teoretice generale ale domeniului analizat, cum ar fi: distincția împrumut / neologism, definirea neologismelor, a neonomelor, analiza mecanismelor creației neologice etc.

A. Obiective pe anul 2009

1. Pentru anul 2009, **un prim obiectiv** al proiectului l-a constituit documentarea preliminară privind problematica propusă, cu următoarele activități: definirea ariei de cercetare, stabilirea metodologiei cercetării și selectarea surselor de informare în vederea constituirii instrumentarului de cercetare.

În acest sens, a fost definit cadrul teoretic al cercetării precum și principiile de constituire a corpusului de împrumuturi lexicale pe care se va realiza studiul propriu-zis. În acest scop, membrii echipei de cercetare au realizat stagii de documentare la Biblioteca Academiei Române, la Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan - Alexandru Rosetti”, instituție care dispune, la nivel național, de cel mai bogat fond de carte în domeniul lexicologiei și al lexicografiei (articole, dicționare, cărți de specialitate). S-a constituit astfel **Bibliografia** proiectului, suport teoretic privind problematica împrumuturilor lexicale din franceză în română.

Pe baza principiilor de constituire a corpusului, echipa de cercetare a realizat o lucrare inedită în lexicografia românească, un *Dicționar de împrumuturi lexicale din limba franceză*, având ca punct de plecare ediția din 1998 a *Dicționarului explicativ al limbii române* (DEX). Această lucrare cuprinde, din punct de vedere al etimologiei, două categorii de împrumuturi de origine franceză pătrunse în limba română: împrumuturi cu etimologie exclusiv franceză și împrumuturi cu etimologie multiplă, inclusiv franceză. Organizarea propriu-zisă a materialului are ca punct de plecare cuvântul-bază, căruia i se atașează derivatele formate pe terenul limbii române, ceea ce oferă o imagine globală asupra creativității lexicale a limbii române în sfera împrumuturilor din franceză.

Acest inventar poate constitui un punct de plecare pentru numeroase cercetări ulterioare din domeniul lexicologiei și lexicografiei romanice și va furniza, fără îndoială, un important instrumentar de cercetare la nivel teoretic și practic.

2. **Un al doilea obiectiv** științific l-a constituit analiza critică a materialului bibliografic, realizându-se astfel un set parțial de fișe de lectură analitică. În felul acesta, au fost evidențiate aspectele relevante pentru studiul întreprins: definirea unora dintre conceptele operaționale mobilizate în cercetare și ilustrarea acestora în analiza corpusului stabilit (împrumut, neologism, neonom, etimologie). Au fost identificate astfel lacunele și neclaritățile din acest domeniu, în lumina cercetărilor recente din lingvistica românească.

3. Al treilea obiectiv al proiectului FROMISEM (<http://www.fromisem.ro>) a fost acela de a-i asigura vizibilitatea pe plan național și internațional. În acest sens, s-a realizat portalul web al proiectului, s-a popularizat proiectul la Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan - Alexandru Rosetti” din București, la Școala de vară de lingvistică și filologie romanică de la Procida (Napoli, Italia), la Universitatea Pompeu Fabra, Barcelona și la Universitatea din Santiago de Compostela (Spania). Popularizarea a fost făcută și în cadrul rețelei francofone (*Lexicologie, terminologie, traduction*) precum și în cadrul Uniunii latine.

4. Ultimul obiectiv al proiectului a fost realizarea infrastructurii de cercetare. S-au achiziționat, prin licitație publică, 3 lap-top-uri, 1 imprimantă, consumabile și un fond de carte propriu (dicționare și lucrări de specialitate).

B. Obiective pe anul 2010

1. Primul obiectiv al proiectului de cercetare pe anul 2010 a fost **constituirea corpusului de împrumuturi lexicale din limba franceză în limba română**, având ca activități principale selecția și categorizarea termenilor precum și finalizarea și publicarea corpusului obținut sub formă de dicționar (DILF).

Echipa de cercetare a constituit astfel primul corpus de împrumuturi lexicale din limba franceză pe baza celui mai folosit dicționar al limbii române (DEX 98, varianta DEX on line): *Dicționar de împrumuturi lexicale din limba franceză* (DILF). Lucrarea oferă o imagine globală și completă asupra elementului de origine franceză în limba română, evidențiind importanța acestui element, forța sa derivațională, probleme de etimologie și particularități semantice. Ea se constituie într-un instrument de lucru pentru viitoarele cercetări din domeniile lexicologiei și lexicografiei române.

2. Al doilea obiectiv l-a constituit **elaborarea modelului de fișă semantică** care să ofere o imagine completă a cuvântului împrumutat din limba franceză în limba română: etimologie, atestare, sensurile preluate din franceză, dezvoltări semantice în română pe baza unor procese semantice complexe de tip metaforic și metonimic. S-a urmărit, în special, explicitarea informațiilor semantice și lexicografice precum și studiul împrumuturilor din punct de vedere etimologic.

3. Al treilea obiectiv și-a propus **aprofundarea cercetării împrumuturilor de origine franceză din perspectivă semantico-pragmatică** în corelație cu transformările sociale, culturale și politice care au marcat evoluția societății românești, transformări ilustrate și în dezvoltarea părții celei mai dinamice a limbii – lexicul.

Pe baza modelului de fișă semantică, membrii echipei de cercetare au consultat principalele surse lexicografice ale celor două limbi în contact și au stabilit lista termenilor care vor face obiectul analizei semantice:

a aplica, bască, baterie, bec, beretă, beton, birou, breton, bufet, a califica, canapea, caserolă, comodă, corner, decolteu, diriginte, dormeză, duș, garderobă, garsonieră, gheridon, hazard, interviu, întrevedere, jupă, jupon, mansardă, manșon, marchiză, matineu, milieu, poligon, portbagaj, penalty, recamier, salon, servanță, șemineu, taburet, șifonier, trombon, zar etc.

Completarea fișelor semantice a permis realizarea unei tipologii semantice a împrumuturilor lexicale din limba franceză în limba română, tipologie care evidențiază două aspecte majore:

- a. conservarea – totală sau parțială – a sensului / sensurilor etimonului francez, inclusiv prin păstrarea în limba română a unui sens dispărut astăzi din franceza modernă și contemporană;
- b. inovații semantice operate în limba română, de tipul:
 - (a) specializare a sensului în raport cu cel al etimonului;
 - (b) extensii semantice;
 - (c) dezvoltare a sensului prin transfer metaforic și conotativ;
 - (d) calcuri semantice parțiale din alte limbi.

4. Al patrulea obiectiv al proiectului a fost **realizarea infrastructurii de cercetare**. S-au achiziționat, prin licitație publică, 3 lap-top-uri, 1 imprimantă și consumabile.

5. **Participările la colocvii și congrese internaționale** au fost un alt obiectiv îndeplinit în totalitate de membrii echipei care au participat la colocviul internațional *Décrire et identifier l'emprunt lexical*, Liège (Belgia), 18-20 martie 2010 și la Congresul Internațional de Lingvistică și Filologie Romanică, XXVI, Valencia, 6-11 septembrie 2010, manifestări științifice care au fost în întregime dedicate lexicului (Liège) sau care au avut secțiuni speciale dedicate lexicologiei și lexicografiei limbilor romanice (Valencia).

6. Publicarea de articole în revistele de specialitate a fost o preocupare permanentă a membrilor echipei care au reușit să îndeplinească criteriile de performanță așteptate prin publicarea unui articol ISI și a cinci articole în reviste indexate în baze de date internaționale. Totodată, un studiu complet asupra neologismelor de origine franceză din limba română a fost publicat, în 2010, într-un volum ce reunește *Actele Primului Congres de Neologie pentru limbile romanice* (Barcelona, 2008).